

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

SKUPINOVÁ EDUKACE RODIČŮ

v souvislosti s úpravou poměrů
nezletilých dětí
po rozpadu vztahu rodičů

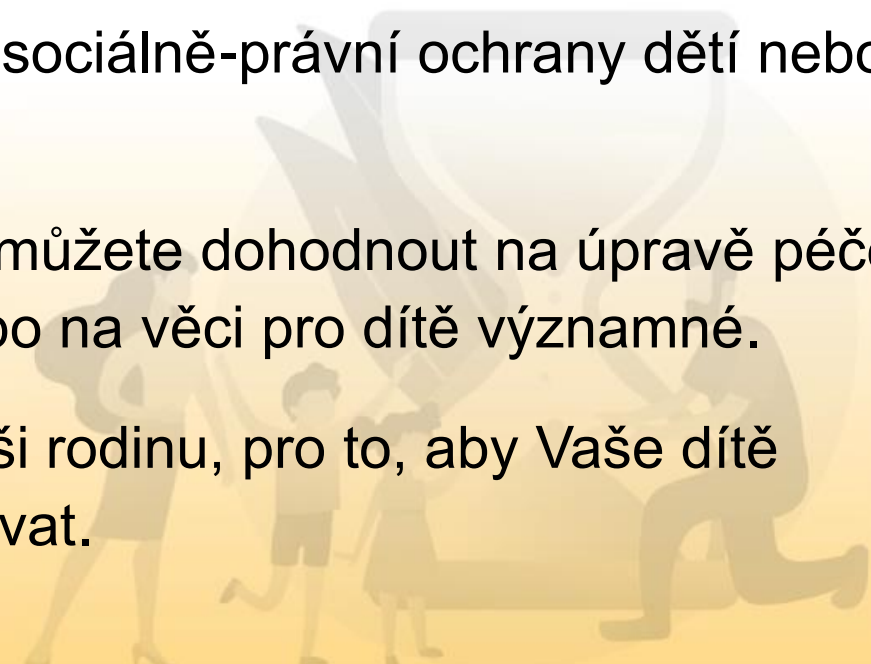

Akademický
ústav Karviná

„Standardizace sociální práce v poradenství, edukaci rodičů v rozvodové/rozchodové situaci“,
reg. č.: CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_098/0015133

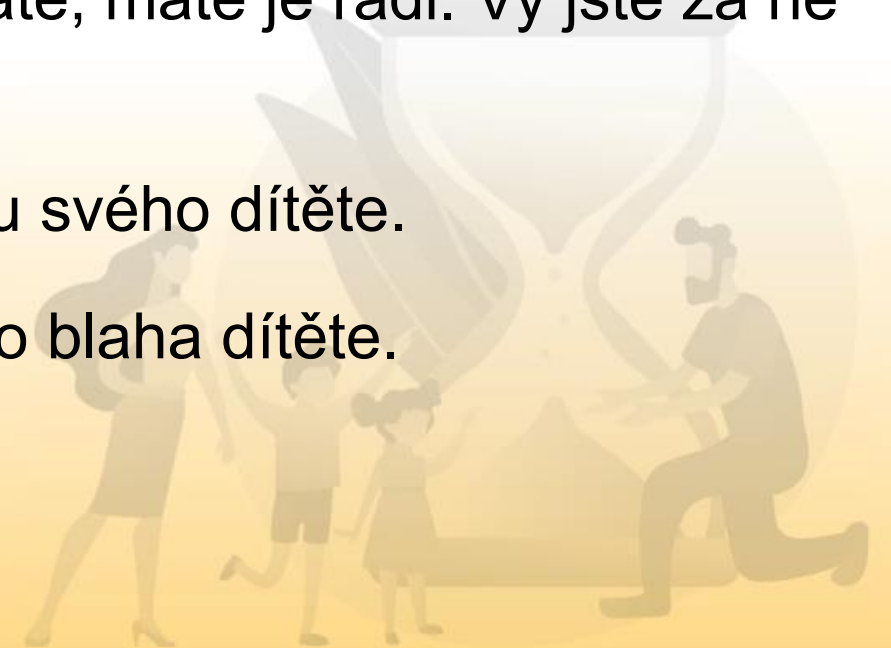
Proč jste tady?

- ❑ Aktuálně se rozcházíte nebo rozvádíte nebo jste se rozešli již před delší dobou a řešíte neshodu ohledně Vašeho společného dítěte.
- ❑ Bylo Vám dnešní setkání doporučeno soudem, orgánem sociálně-právní ochrany dětí nebo přicházíte bez doporučení.
- ❑ Nejčastějším důvodem bývá, že se s druhým rodičem nemůžete dohodnout na úpravě péče a výživy k Vašemu dítěti, kontaktech dítěte s rodičem nebo na věci pro dítě významné.
- ❑ Chceme Vás podpořit v hledání nejlepšího řešení pro Vaši rodinu, pro to, aby Vaše dítě zvládlo tuto obtížnou životní situaci a mohlo dobře prospívat.

Proč je důležité, abyste se jako rodiče dokázali domluvit?

- ❑ Protože vy jste odborníci na své děti. Vy své děti znáte, máte je rádi. Vy jste za ně zodpovědní.
- ❑ Měli byste to být primárně Vy, kdo rozhoduje o osudu svého dítěte.
- ❑ Vaše dohoda je nezbytným předpokladem budoucího blaha dítěte.

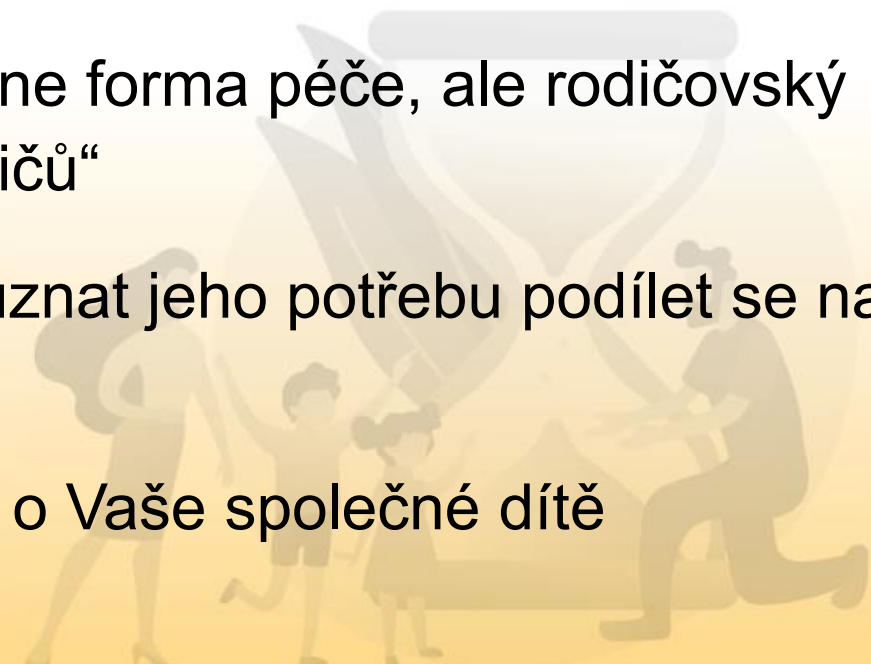
Co byste měli jako rodiče umět?

- ❑ Oddělit partnerský konflikt od rodičovství.
- ❑ Kooperovat na péči a výchově dítěte s druhým rodičem
- ❑ Komunikovat o společném dítěti s druhým rodičem
- ❑ Uzavírat dohody týkající se společného dítěte a tyto dohody dodržovat.

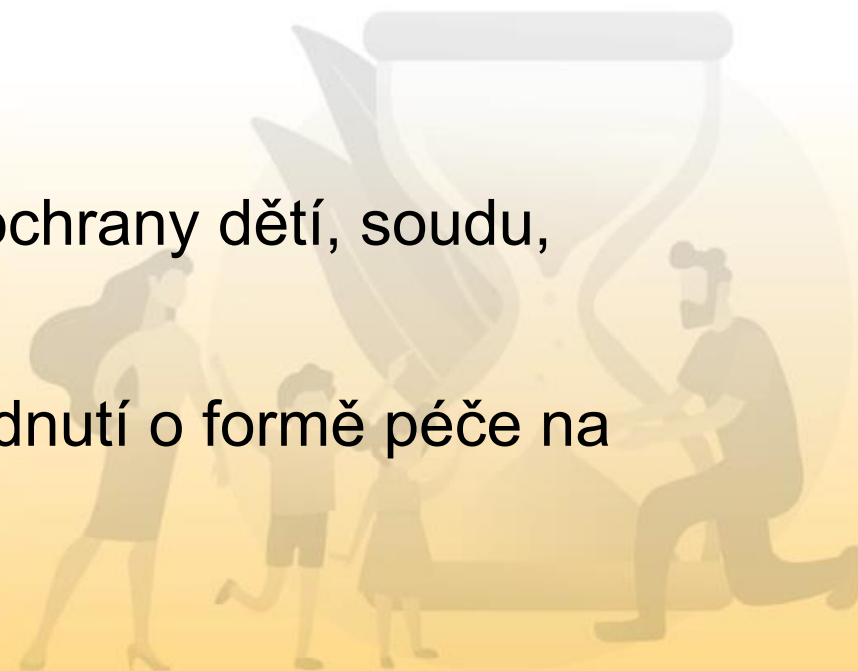
Co k tomu potřebujete?

- ❑ Orientovat se na perspektivu dítěte a na novou životní situaci dítěte a rodičů, nikoliv na rodinnou situaci před rozvodem/rozchodem
- ❑ Neeskalovat konflikt, hledat smírná řešení, protože „ne forma péče, ale rodičovský konflikt je určující, jak dítě prospívá po rozchodu rodičů“
- ❑ Respektovat druhého rodiče v jeho rodičovské roli, uznat jeho potřebu podílet se na výchově Vašeho společného dítěte
- ❑ Nezpochybňovat schopnost druhého rodiče pečovat o Vaše společné dítě

Jaké informace obdržíte?

- ❑ o obsahu rodičovské odpovědnosti
- ❑ o potřebách a prožívání dítěte zasaženého rozpadem vztahu rodičů
- ❑ o dopadech rodičovského konfliktu na dítě
- ❑ o průběhu soudního řízení
- ❑ o roli jednotlivých subjektů (orgánu sociálně-právní ochrany dětí, soudu, pomáhajících profesí)
- ❑ o formách péče a faktickém dopadu soudního rozhodnutí o formě péče na život rodiny
- ❑ o principech určování výživného

Rodičovská odpovědnost

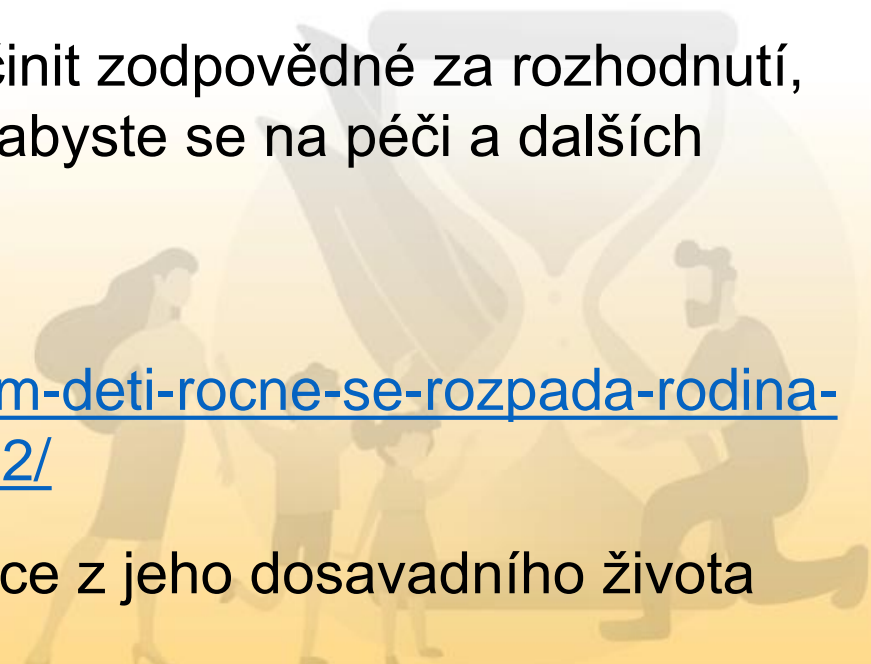
- ❑ Komplex rodičovských povinností a práv vůči dítěti. Rodičům vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti, zpravidla tedy v 18 letech věku dítěte.
- ❑ Spočívá v péči o dítě (o zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj), v ochraně dítěte, v zajišťování výchovy a vzdělání dítěte, v určení místa bydliště dítěte, v zastupování a spravování jmění dítěte, v udržování osobního styku s dítětem.
- ❑ I po rozchodu náleží rodičovská odpovědnost oběma rodičům, a to bez ohledu na formu péče o dítě (společnou, střídavou, péči jednoho rodiče).
- ❑ Rodiče by měli povinnosti a práva vyplývající z rodičovské odpovědnosti vykonávat ve vzájemné shodě. Měli by se shodnout na věcech pro dítě významných.
- ❑ Pokud se neshodnou na věcech pro dítě významných jako určení místa bydliště, volba vzdělávacího zařízení... může na návrh jednoho rodiče rozhodovat soud.

Prožívání a potřeby dítěte při rozpadu soužití rodičů

- ❑ Rozvod/rozchod rodičů je pro dítě potenciálně traumatizující. Pomoc, kterou od Vás potřebuje, je projevem Vaší rodičovské odpovědnosti. Dítě zvládne rozpad Vašeho soužití, pokud ho zvládnete Vy sami.
- ❑ Základní potřebou dítěte je mít a rozvíjet vztahy s oběma rodiči prostřednictvím Vaší fyzické a emoční dostupnosti. Případné narušení vztahu k jednomu z Vás rodičů je jedním z nejzávažnějších následků rozpadu rodiny.
- ❑ Potřebu dítěte mít a rozvíjet vztah s oběma rodiči po rozpadu jejich svazku zpravidla naplní takové uspořádání poměrů dítěte, při kterém jste do života dítěte ekvivalentně zapojeni oba.
- ❑ Až na výjimky nemá na duševní zdraví dítěte a jeho další vývoj negativní dopad samotná forma péče, ale především intenzivní konflikt rodičů, zejména ten konflikt, který bezdůvodně směřuje k narušení vazby dítěte k jednomu z Vás.

Informování dítěte o situaci

- ❑ Dítě by mělo od Vás v souvislosti s Vaším rozchodem obdržet potřebné informace. Zejména o tom, co ho v této souvislosti čeká - kde bude bydlet, jak se uvidí s mámou a tátou, dalšími rodinnými příslušníky, kamarády... Zajímejte se o jeho názor, pocity, obavy
- ❑ Váš zájem o názor dítěte ale neznamena, že ho budete činit zodpovědné za rozhodnutí, které patří do rukou dospělých. Je vždy na Vás rodičích, abyste se na péči a dalších záležitostech společného dítěte dohodli a nestavěli ho do role rozhodce Vašeho sporu
- ❑ Apel na rodiče <https://video.aktualne.cz/dvtv/deseti-tisicum-deti-rocne-se-rozpada-rodina-rozvod-zvladnou/r~cd09ae2e746b11e882090cc47ab5f122/>
- ❑ Budte trpěliví, snažte se v životě dítěte zachovat co nejvíce z jeho dosavadního života

Tipy pro rodiče, jak s dítětem o situaci hovořit

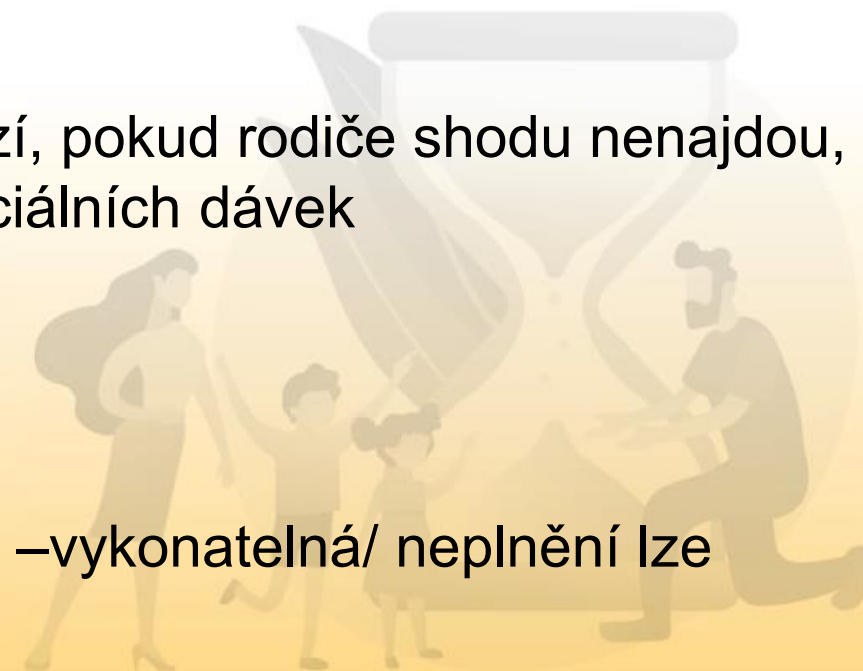
- ❑ Bohužel rodiče často podlehnou dojmu, že dítě nevnímá napjatou situaci mezi rodiči. Pokud děti nemají o situaci informace, tím více strádají, když neví, co se děje. Z tohoto důvodu je potřeba s dětmi otevřeně hovořit o rozchodu a budoucí perspektivě.
- ❑ **Nejlépe oba rodiče společně** / v případě, že společného sdělení nejste schopni, pak je možno, aby s dítětem hovořil každý sám, popřípadě sdělení šlo ze strany toho rodiče, který to dokáže dítěti předat vhodným způsobem a nemusí to být iniciátor rozvodu
- ❑ **Seznamte své dítě vhodným způsobem o tom, že se budete rozvádět/rozcházet, a co to pro vás všechny bude znamenat**, tzn. jak budou rodinné vztahy fungovat v budoucnu, zda a jaké změny se dotknou bydliště, školy, kamarádů dítěte a dalších věcí pro dítě důležitých
- ❑ Zajistěte si dostatečný časový prostor na sdělení, mluvejte klidně, zbytečně dítěti nesdělujte příčiny rozvratu a viníka, kdo za to může
- ❑ Na dotazy dítěte reagujte upřímně (včetně toho, zda jeden z rodičů má již nového partnera), nelžete (ale ne vždy musí mít dospělí již všechny odpovědi, a tak i neví, je odpověď)
- ❑ 20 přání Vašeho dítěte (v případě rozvodu či rozchodu)

Dopady rodičovského konfliktu na dítě

- ❑ Pokud se Vám nepodaří oddělit svůj partnerský konflikt od rodičovství, dochází nejen k **bezprostředním změnám v chování a prožívání dítěte, ale také k dlouhodobému ovlivnění jeho zdravého tělesného, duševního i sociálního vývoje.**
- ❑ **Dítě v reakci na Váš konflikt zapojuje obranné mechanismy, jež tlumí psychickou bolest, stává se méně vnímavým k prožitkům svým i druhých.**
- ❑ **Může cítit velkou zlost, reagovat zvýšenou plačtivostí, negativismem, ztíženou koncentrací, pomočováním, nočními děsy. V situaci, kdy je dítě vtahováno do bojů otce a matky, je ochuzeno o možnost vnímat sama sebe jako zdroj radosti svých rodičů. Přichází tedy o významný zdroj vlastního pozitivního sebehodnocení a naopak se u něj mohou projevit psychosomatické obtíže jako bolesti hlavy a břicha, nesoustředěnost, nervozita, podráždění. Může dojít ke zhoršení prospěchu ve škole.**
- ❑ **V období puberty a adolescence se stává problematickou zdravá separace od rodiny – dítě může mít obtíže v navazování kvalitních vrstevnických vztahů, inklinuje k rizikovému chování, nerespektování autorit či se naopak uzavírá do svého vlastního světa, stává se osamělým izolovaným. Následně pak může mít obtíže při vytváření vlastní identity a hledání místa v životě. Zažívá pocity prázdnoty, má problémy v partnerském životě, problematicky zvládá řešení každodenních i náročnějších životních situací.“**
- ❑ *(zdroj leták interdisciplinárního týmu Nový Jičín, upraveno)*

Možnosti řešení – soudní / mimosoudní

- ❑ Vždy je preferovaná dohoda rodičů před autoritativním rozhodnutím soudu
- ❑ Řešení situace spojené s rozpadem soužití sezdaných či nesezdaných párů s nezletilými dětmi mohou být odlišné. U nesezdaných párů zákon nevyžaduje, aby si upravily poměry nezletilých dětí prostřednictvím soudu
- ❑ K soudnímu řešení situací nesezdaných párů pak dochází, pokud rodiče shodu nenajdou, popř. jsou k tomu vyzváni např. s ohledem na výplatu sociálních dávek
- ❑ Dohoda rodičů x rozsudek soudu
- ❑ Dohoda – mimosoudní x schválená soudem
- ❑ Dohoda schválená soudem/pravomocný rozsudek soudu –vykonatelná/ neplnění lze vymáhat

Formy péče o dítě po rozchodu rodičů

- ❑ **Společná péče rodičů** – forma péče, kdy jsou do běžných záležitostí dítěte zapojeni oba rodiče dle jejich domluvy. Podmínkou je, aby s ní souhlasili oba rodiče.
- ❑ Podstatou **střídavé péče** je, že dítě po rozchodu rodičů pobývá v péči obou rodičů po určitý časový úsek, přičemž není ze zákona určeno, jak dlouhý má být ani to, že dítě se musí střídat ve stejných intervalech (symetrická x asymetrická). Narozdíl od společné péče není svěřeni dítěte do **péče střídavé** podmíněno souhlasem obou rodičů, stejně tak odmítnutí střídavé péče nelze bez dalšího odůvodnit absencí komunikace mezi rodiči či nedořešeným partnerským konfliktem. Při nastavení střídavé péče je tedy potřeba, aby se rodiče dohodli, popř. bylo soudem rozhodnuto o intervalech střídání i způsobu předávání dítěte - místo a den, popř. hodinu, kdy má k předání dítěte dojít - nejčastěji buď přímo v domácnosti rodiče či prostřednictvím školských zařízení.
- ❑ **Péče jednoho z rodičů** znamená, že dítě žije s jedním z rodičů a s druhým je v kontaktu, a to buď na základě dohody rodičů či na základě rozhodnutí soudu. Soud může na základě návrhu jednoho z rodičů kontakt dítěte s nerezidenčním rodičem upravit, k tomuto kroku dochází zpravidla u rodičů, kteří nejsou schopni se na kontaktech domluvit.

Výživné

- ❑ Neoddělitelnou součástí dohody o péči/rozhodnutí soudu o úpravě poměrů dítěte **je určení výživného**. Vyživovací povinnost rodičů k dětem není dle ustanovení § 859 OZ součástí rodičovské odpovědnosti.
- ❑ *„Český právní řád pojem výživného jako takový explicitně nedefinuje. Podle judikatury výživné zahrnuje nejenom částky určené na uspokojování stravy, pravidelně se opakujících potřeb, ale i uspokojování dalších hmotných (bydlení, stravování, ošacení, obutí) nebo nehmotných potřeb (např. vzdělávání nebo koníčky), které se vyskytují jednorázově (např. platby za pobyt na dětském táboře nebo lyžařském výcviku)“.* zdroj MSp Analýza aktuálních otázek výživného
- ❑ **Pro stanovení výživného jsou pak určující schopnosti, možnosti a majetkové poměry rodiče, tomuto kritériu předchází kritérium stejné životní úrovně dítěte a rodičů.**
- ❑ MSp ČR vypracovalo **doporučující tabulku ve věci výživného**, v jejíž intencích obecné soudy zpravidla rozhodují. Ta je založena na *vymezení procentuálního podílu z čistého příjmu povinné osoby, respektive povinných osob, a to v závislosti na věku oprávněného (dítěte).*

Některé z výhod spojené s péčí o dítě

- ❑ **Výplata dávek státní sociální podpory** (příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, přídavek na dítě) se řídí zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Vzhledem k tomu, že **žádná z osob (a tedy ani dítě) nemůže být posuzována jako společně posuzovaná osoba současně ve více rodinách**, je v případě střídavé péče na rodičích, aby se dohodli, se kterým z nich bude dítě považováno za společně posuzovanou osobu pro účely přiznání některé z dávek SSP.
- ❑ **Dávky hmotné nouze** upravuje § 4 zák. č. 110/2006 Sb., o hmotné nouzi. *„V případě svěřením dítěte do společné nebo střídavé péče rodičů se dítě posuzuje společně s tím rodičem, se kterým má být posuzováno podle souhlasného prohlášení rodičů. Společně s nezaopatřeným dítětem se posuzuje pro účely tohoto zákona vždy rodič, který prohlašuje pro účely zvláštního právního předpisu, že spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.“*

Některé z výhod spojené s péčí o dítě

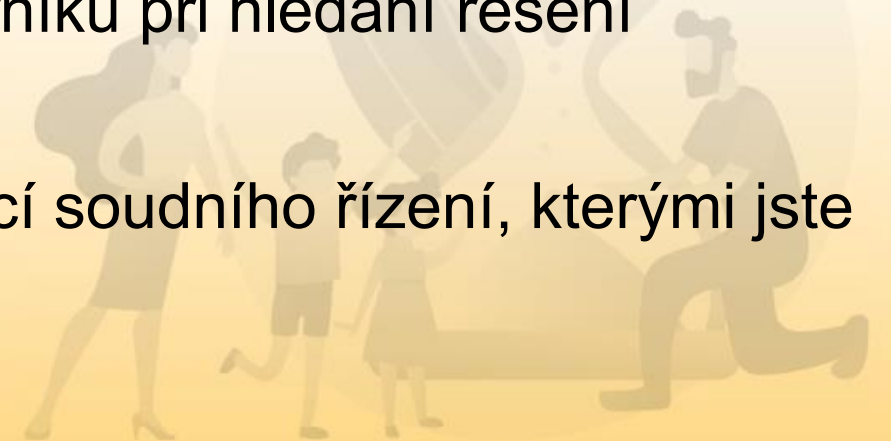
- ❑ **Daňové zvýhodnění na děti** je upraveno v § 35c zákona o daních z příjmů, ve vztahu ke svěřeni dítěte do střídavé péče je pak relevantní pokyn Generálního finančního ředitelství z 8/2015 č.GFŘ-D-22. V případě dítěte svěřeného soudem do střídavé péče obou rodičů, u nichž neexistuje jedna společně hospodařící domácnost, je na dohodě rodičů, který z nich si bude daňové zvýhodnění uplatňovat.
- ❑ Důvody **ošetřování a péče o nezletilé děti** vyjmenovává ustanovení § 39 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění. Ošetřovné je jednou z dávek nemocenského pojištění a zabezpečuje dávkou zaměstnance, který nemůže vykonávat v zaměstnání práci z důvodu ošetřování anebo péče o dítě mladší 10 let. Podpůrčí doba je 9 dnů, zákon umožňuje ošetřujícímu v průběhu jednoho případu ošetřování či péče vystřídat se s druhou osobou (převzít za ni péči), ale pouze jednou. Ošetřovné může čerpat i rodič, který s dítětem nesdílí jednu domácnost.

Průběh opatrovnického řízení

- ❑ Soudní řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí je formálně **zahájeno doručením návrhu soudu**. Po obdržení návrhu soud jmenuje **nezletilému dítěti zástupce pro řízení upravující jeho poměry – tzv. kolizního opatrovníka**, kterým je zpravidla místně příslušný obecní úřad s rozšířenou působností dle místa trvalého pobytu dítěte. Ten mezi jiným zajišťuje tzv. participační práva dítěte.
- ❑ **Následně dojde ke kontaktu kolizního opatrovníka s oběma rodiči**, neboť je nezbytné, aby **na řešení participovali oba**. Během společné schůzky rodičů, která probíhá zpravidla před tím, než se rodiče poprvé dostaví k soudu, jsou ověřeny důležité informace týkající se dítěte a aktuální situace v rodině, rodiče jsou edukováni o potřebách dítěte, vedeni k naplnění jeho participačních práv. Podpořeni jsou v uzavření dohody o předmětu řízení.
- ❑ Během soudního jednání, které následuje, může být schválena dohoda rodičů, může být rozhodnuto o předmětu řízení nebo může dojít k odročení jednání.

Využití podpory poskytovatele odborné pomoci

- ❑ Pokud se rodiče na úpravě poměrů svého dítěte nedohodnou může být rodičům OSPOD či soudem **doporučeno či uložena povinnost využít odbornou pomoc - nejčastěji ve formě odborného poradenství (edukace)**, případně mediace či terapie. Rodiče tak mají prostor využít pomoci odborníků při hledání řešení nastavení péče o děti.
- ❑ „O délce soudního řízení rozhodují zejména účastníci soudního řízení, kterými jste Vy rodiče“.

Náležitosti návrhu na úpravu poměrů nezletilých dětí (včetně listin, které je potřeba doložit)

- 1) Označení soudu, kterému je návrh určen – např. Okresnímu soudu v Karviné.
- 2) Označení účastníků řízení jménem, příjmením, datem narození, místem trvalého pobytu a faktického bydliště (je-li od trvalého pobytu odlišné) – obvykle jsou účastníky řízení rodiče a nezletilé děti.
- 3) Vylíčení rozhodujících skutečností a označení důkazů – liší se podle předmětu jednotlivých řízení. Pokud např. potřebujete upravit péči a výživu dětí kvůli rozvodu, uvedete: kdy byl uzavřen sňatek; jak dlouho spolu nežíjete; jakým způsobem je v době podání návrhu pečováno o děti a placeno výživné; jak jsou zajištěny bytové potřeby Vás a dětí; jaké jsou Vaše pravidelné příjmy a výdaje, zaměstnání; zda děti navštěvují (před)školské zařízení a zájmové kroužky, jaké jsou s tím spojené výdaje; jaký je zdravotní stav dětí a jaké jsou jejich potřeby apod. Vhodné je rovněž uvést, zda jsou o nastávajícím soudním řízení informovány nezletilé děti, kterých se týká. Ke každému tvrzení je nutno označit, popř. doložit důkaz.
- 4) Sdělení, čeho se domáháte tj. jak má soud rozhodnout.
- 5) Sdělení, kdy byl návrh sepsán s připojeným podpisem navrhovatele (u dohody podpisy obou rodičů).

Rodičovský plán a práce s ním

- ❑ **Je to nástroj, který rodičům pomáhá si ujasnit a konkretizovat péči o společné dítě po rozchodu/rozvodu.** Smyslem plánu je předejít konfliktům. Jak pro dítě, tak i rodiče je důležité, aby měli jasno v tom, jak budou společně po rozvodu/rozchodu rodičů fungovat.
- ❑ **Rodičovský plán se zaměřuje na jednotlivé oblasti péče o dítě.** Jednotlivé otázky se zaměřují na skutečnosti, které buď již ve vztahu k dítěti (dětem) aktuálně řešíte nebo budete pravděpodobně řešit v budoucnu. Zabývá se tématy týkajícími se faktického zajištění péče o děti, bydlištěm dítěte, podílem každého z Vás na péči, hrazením potřeb nezletilých dětí, podílem dalších osob na péči o dítě, udržováním kontaktů s dalšími osobami blízkými, zajištěním vzdělávání, mimoškolních aktivit, lékařské péče, komunikací mezi rodiči o záležitostech dětí, dalšími záležitostmi pro dítě významnými (např. náboženství).
- ❑ **Rodičovský plán, na kterém se shodnete, stvrdíte svými podpisy.** V případě, že v rodičovském plánu upravujete záležitosti starších dětí, je vhodné, aby byl připojen podpis dítěte, který je zárukou toho, že děti byly důkladně seznámeny s tím, na čem jste se dohodli. Z formálního hlediska lze toto vnímat jako naplnění participačních práv dítěte.
- ❑ **Tipy na jeho vyplnění – společně/zvlášť.**

Zdroje, kde lze získat další informace

- ❑ YouTube – Akademický ústav Karviná / Rodina a rozvod očima dětí 1 – 4
- ❑ DVTV – Apel na rodiče – Markéta Nováková COCHEM.CZ
- ❑ Interaktivní rodičovský plán

Návazné služby – individuální poradenství, mediace, spolupráce s psychologem

- ❑ **Ne vždy se Vám podaří dosáhnout dohody „na první dobrou“.** Pokud se Vám ani po dnešním setkání nepodaří domluvit, ale uvědomujete si důležitost smírného řešení a jste ochotní ho hledat, můžete využít další podporu v rámci navazující edukace, kde bude řešena konkrétní situace **Vaší rodiny** (součástí může být podpora při vypracování rodičovského plánu).
- ❑ **V návaznosti na to lze pak v případě potřeby využít služeb mediátora či psychologa** (individuální/párová; častou zakázkou je v rámci individuální spolupráce podpora při vyrovnání se s rozpadem soužití, zpracování rozchodu; v rámci párové spolupráce je častou zakázkou podpora klientů v nastavení pravidel rodičovské komunikace, hledání řešení nastavení péče o dítě s ohledem na jeho potřeby).
- ❑ **Limitem pomoci je pouze Vaše (ne)ochota ke změně, k hledání řešení i schopnost dělat kompromisy.**

Dotazy

Závěr

Děkujeme za pozornost

